

УДК 373.23

TECHNIQUES OF THEATRICALITY IN SPEECH DEVELOPMENT OF CHILDREN OF PRESCHOOL AGE**ПРИЙОМИ ТЕАТРАЛІЗАЦІЇ В МОВНОМУ РОЗВИТКУ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ****Chulkova A.V. / Чулкова Г.В.***s.p.s., as.prof. / к.п.н, доц.*

ORCID: 0000-0002-9065-2517

SPIN: 8128-3878

Chulkova E.A. / Чулкова О.А.*student / студент**Volgograd state technical University, Volgograd, pr. Lenin 28, 400005/**Волгоградський державний технічний університет, Волгоград, пр. Леніна 28, 400005*

Анотація. Розвиток у дітей мовних і комунікативних навичок особливо важливий в дошкільному віці. Систематизувати роботу в цьому напрямку дозволяє метод проектів. У статті визначено можливості участі дітей дошкільного віку в проектній діяльності; розроблено зміст етапів становлення театралізованої діяльності дошкільнят: від сприйняття художнього тексту до самостійної ігрової діяльності; підібрані критерії та діагностичні методики, що виявляють динаміку комунікативного та мовленнєвого розвитку дітей. Отримана позитивна динаміка розвитку мови дошкільнят, що підтверджує ефективність проведеної роботи.

Ключові слова: метод проектів, етапи театралізованої діяльності; гра-драматизація; рольові діалоги; мовні та комунікативні навички.

Метод проектів не є новий метод у педагогіці. Народившись з ідеї вільного виховання, в даний час він став популярним інтерактивним методом навчання. Ми обрали для дослідження цей інтерактивний метод навчання, оскільки він володіє унікальними можливостями для розвитку мовних і комунікативних навичок у його учасників.

Основною метою нашої роботи було експериментально перевірити доцільність та ефективність застосування методу проектів у дошкільному віці для мовного та комунікативного розвитку дітей. Дана мета включала наступні завдання дослідження: 1) вивчення особливостей застосування методу проектів у дошкільній освіті; 2) визначення теми проекту та обґрунтування її вибору; 3) складання та реалізація проекту; 4) визначення критеріїв оцінки ефективності використання методів, виявлення динаміки комунікативного та мовного розвитку дітей.

Реалізуючи першу задачу дослідження, ми з'ясували, що метод проектів можна використовувати з дітьми, починаючи з молодшого дошкільного віку. Він формує у дітей пізнавальний інтерес до різних галузей знань, розвиває навички співпраці. З 2 до 5 років діяльність дітей носить наслідувально-виконавський характер: діти беруть участь у проекті «на других ролях», виконують дії з прямою пропозицією дорослого або шляхом наслідування йому, що не суперечить природі маленької дитини; у цьому віці існує потреба встановити і зберегти позитивне ставлення до дорослого і наслідувати йому. У 6-7 років діти здатні самостійно визначити мету і зміст майбутньої діяльності,

вибрати способи роботи над проектом та можливості його організації.

Реалізуючи друге завдання дослідження, ми визначили, що проект («Граємо в казку») буде присвячений організації ігор-театралізацій з дітьми дошкільного віку. Оскільки в дошкільному віці особливо актуальними є проблеми розвитку мови і комунікації, то вибір нами театралізованої діяльності здається доцільним, так як вона дає великий ефект у мовному та комунікативному розвитку. Крім того, гра в казку цікавить дітей досить тривалий час, якщо урізноманітнити підходи до неї: читання тексту, обігрування епізодів, проведення етюдів і вправ на тему з казки, робота над оформленням.

Реалізуючи третє завдання дослідження, ми розробили проект, в якому передбачили етапи становлення театралізованої діяльності: від сприйняття художнього тексту до самостійної ігрової діяльності. Досвід показав, що робота над казкою, від початку звернення до твору - до показу вистави, займає декілька тижнів (від трьох до восьми). У цей період казка легко запам'ятовується дітьми, не потрібно спеціального розучування тексту.

Перший етап театралізованої діяльності був присвячений поглибленому художньому сприйняттю літературного тексту. Метою етапу є збагачення пізнавального та емоційного досвіду дітей, призначеного для театралізації. У період дошкільного дитинства відбувається інтенсивний процес розвитку сприйняття (Н. С. Карпінська) [1]. Від точності і ясності відтворених образів залежить глибина осмислення тексту дошкільником. На першому етапі з дітьми проводилася робота по ознайомленню з текстом, поглибленню сприйняття (багаторазове читання казки, бесіда, розгляд книжкових ілюстрацій, слухання аудіо записів, дидактичні ігри, лексичні вправи). Матеріали створеного нами предметно-розвиваючого середовища стимулювали інтерес дітей до спілкування з книгою, ілюстраціями.

Другий етап театралізованої діяльності був присвячений освоєнню спеціальних умінь для становлення основної позиції актора. Мета другого етапу: розвиток спеціальних ігрових умінь передавати образи з допомогою засобів вербальної і невербальної виразності. Дитина 3-4 років швидше опановує дією, ніж словом, тому створення образу ми починали з пошуку і виконання характерних рухів, дій персонажа. Оскільки створення образу-завдання нелегке, необхідна була спеціальна робота-образно-ігрові етюди. Ступені театралізованої діяльності на цьому етапі: 1) імітація окремих дій людини, тварин і птахів (ви – жабенята, покажіть, як скачуть жабенята); 2) імітація кількох дій у поєднанні з передачею основних емоцій героя (зайчик побачив лисицю, злякався і стрибнув за дерево); 3) імітація образів добре знайомих казкових персонажів під музику (незграбний ведмідь йде до будиночка); 4) імпровізація з одним персонажем з текстів, які читає вихователь; 5) рольовий діалог героїв казок; 6) інсценізація фрагментів казок про тварин. Діти, по кілька разів зіграли ролі, запам'ятовували рольові діалоги всіх героїв. Методами керівництва грою-драматизацією були прямі (вихователь показує способи дії) і непрямі (вихователь спонукає дитину до самостійного дії) прийоми. Важливою умовою успішності роботи в даному напрямку було

створення предметно-розвивального середовища, яку необхідно було наповнити ігровими атрибутами, елементами костюмів літературних персонажів, декораціями. Діти починали інсценувати казки, якщо в їх розпорядженні виявлялися фігурки настільного театру або ляльки бібабо.

Третій етап театралізованої діяльності був присвячений самостійній творчій діяльності дітей. Його мета – освоєння дитиною ігрових позицій «глядач», «артист», «сценарист-режисер», які реалізувалися у спільній ігровій та мовленнєвій діяльності. На даному етапі здійснювалася інтеграція видів дитячої діяльності: ігрової, продуктивної, комунікативної, музично-художньої та ін. На третьому етапі дітям вже доступна гра-драматизація з кількома персонажами з народних казок. У грі створювалися умови для розвитку спілкування між дітьми: ігри організувалися з різним числом учасників, у тому числі з урахуванням дружніх прихильностей між дітьми. У вільний час дитина або група дітей, не заважаючи іншим, могли використовувати всі предмети, які знаходяться у «театрі». В результаті цього розвивалися способи ігрового спілкування: діалоги між персонажами, рольові дії з урахуванням ролі партнера. Для залучення дітей в рольову взаємодію ми брали казки і вірші з ясно вираженою формою діалогу, оскільки питання-відповідні інтонації легко засвоювалися дітьми.

Четверте завдання дослідження-підбір критеріїв і діагностичних методик, що виявляють динаміку комунікативного і мовного розвитку дітей. Підбираючи критерії, ми враховували, що для дітей молодшого дошкільного віку характерним є спільне протікання основних видів їх активності, спілкування і предметної діяльності, з якими тісно переплетена і мовленнєва активність дитини, яка виступає як один із засобів спілкування з дорослим. Тому недоцільно розчленовувати в експерименті взаємопов'язані один з одним види діяльності. Спілкування з дорослими, спілкування з однолітками, ігрові дії і мова присутні в театралізованій грі і можуть служити показниками розвитку дітей та показниками ефективності застосовуваного методу. Використовуючи методiku визначення рівнів розвитку ігрових умінь у дітей Н. Н. Серової [2], ми виділили наступні критерії оцінки: зміст гри; виконання взятої на себе ролі; реалізація ігрових дій; взаємодія дітей у грі. За методикою визначення рівня розвитку спілкування з дорослим Г. В. Чулкової [3] ми виділяли: ініціативність дитини в спілкуванні; чутливість до ініціативних впливів дорослого; вміння розвивати комунікативну ситуацію; засоби спілкування; мову.

Порівняльні результати діагностики дітей на початок і кінець дослідження показали позитивну динаміку розвитку комунікативних навичок (спілкування з дорослим і однолітками) і мовленнєвого розвитку: рівень спілкування з дорослим підвищився з 17% до 33%, рівень розвитку мови – з 17% до 28%. Крім того, відзначається підвищення рівня розвитку ігрових дій. Це свідчить про те, що проведена в системі проекту робота була ефективною.

Література:

1. Карпинская Н. С. Художественное слово в воспитании детей. М.: Педагогика, 1972. 152 с.

2. Ибрагимова Н.Н. Критерии уровней анализа сюжетно-ролевой игры [Электронный ресурс]. URL: <https://nsportal.ru/detskiy-sad/raznoe/2012/11/24/kriterii-urovney-analiza-syuzhetno-rolevoy-igry> (дата обращения: 07.12.2018).

3. Чулкова А. В. Формирование диалога у дошкольников. Ростов н/Д: Феникс, 2008. 220 с.

References:

1. Karpinskaya N. S. *Artistic word in the upbringing of children*. M.: Pedagogy, 1972. 152 p.

2. Ibrahimova N. N. *Criteria for the levels of analysis of the role-playing game [Electronic resource]*. URL: <https://nsportal.ru/detskiy-sad/raznoe/2012/11/24/kriterii-urovney-analiza-syuzhetno-rolevoy-igry> (date accessed: 07.12.2018).

3. Chulkova A.V. *Formation of dialogue in preschool children*. Rostov n / A: Phoenix, 2008. 220 pp.

Abstract. *The development of children's speech and communication skills is especially important in preschool age. The method of projects allows to systematize the work in this direction. The article defines the possibilities of participation of preschool children in project activities; the content of the stages of formation of theatrical activities of preschool children: from the perception of the literary text to independent play activities; selected criteria and diagnostic techniques that identify the dynamics of communicative and speech development of children. The positive dynamics of speech development of preschool children, which confirms the effectiveness of the work.*

Key words: *method of projects, stages of theatrical activity; play-dramatization; role dialogues; speech and communication skills.*

Стаття відправлена: 07.12.2018 г.
© Чулкова Г.В., Чулкова О.А., 2018